

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES
[ELEANOR SHARPSTON] SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 9. jūnijā¹

Lieta C-42/15

**Home Credit Slovakia a.s.
pret
Klára Bíróová**

(Okresný súd (rajona tiesa) Dunajská Streda (Slovākija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Patērētāju aizsardzība — Patēriņa kredītlīgumi — Direktīva 2008/48/EK — Izteiciena “papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju” nozīme — Valsts prasība dokumentam būt “rakstveida” un parakstītam — Patēriņa kredītlīguma spēkā esamība — Obligātā informācija saskaņā ar Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punktu — Kredītlīgums, kurā nav ietverta obligātā informācija, bet ir atsauces uz atsevišķu dokumentu — Valsts sankcijas par obligātās informācijas nesniegšanu — Samērīgums

1. Šajā *Okresný súd* (rajona tiesa) *Dunajská Streda* (Slovākija) lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa lūdz norādījumus, kā interpretēt Direktīvu 2008/48/EK², ar ko tiek reglamentēti patēriņa kredītlīgumi. Iesniedzējtiesa uzdod vairākus savstarpēji saistītus jautājumus par saskaņošanas apjomu atbilstoši minētajai direktīvai un to, kādā mērā dalībvalstīm tiek liegts jo īpaši ieviest vai saglabāt noteikumus attiecībā uz kredītlīgumu noslēgšanas formalitātēm. Iesniedzējtiesa vēlas zināt: i) vai prasība, ka kredītlīgums jā sastāda “papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju”, ir autonomas Eiropas Savienības tiesību jēdziens; ii) vai šis pienākums nozīmē, ka līgums pusēm ir arī jāparaksta, un vai obligātā informācija, ko aizdevēja sniedz aizņēmējai, ir jāiekļauj tajā pašā dokumentā, kurā kredītlīgums; iii) vai aizdevējai jānorāda precīzi datumi, kuros jāveic maksājumi saskaņā ar līgumu, un jānodrošina tabula, norādot pamatparāda samazināšanu, kad tiek veikti maksājumi par aizdevumu, un iv) vai samērīgas ir noteiktas sankcijas, kas piemērojamas saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem, ja aizdevēja nav sniegusi obligāto informāciju.

Eiropas Savienības tiesību akti

Direktīva 2008/48

2. Direktīvas 2008/48 divi primārie mērķi ir nodrošināt augstu un līdzvērtīgu patērētāju aizsardzības līmeni, lai nodrošinātu patērētāju uzticību un lai izveidotu īstu iekšējo tirgu. Lai sasniegtu šos mērķus, vairākās būtiskās jomās ir izveidota pilnīgi saskaņota Eiropas Savienības sistēma³. Pirms kredītlīguma noslēgšanas patērētājiem būtu jāsaņem atbilstīga informācija, kuru viņi var apsvērt, lai varētu pieņemt

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīva par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp.; turpmāk tekstā – “Direktīva 2008/48”).

3 — Preambulas 7., 8., 9. un 10. apsvērumi.

lēmumu, pilnībā pārzinot faktus⁴. Dalībvalstis var saglabāt vai ieviest valsts noteikumus, kas atbilst Eiropas Savienības tiesībām attiecībā uz līgumtiesību jautājumiem par kredītligumu spēkā esamību⁵. Lai patērētājs zinātu savas tiesības un pienākumus, visa vajadzīgā informācija kredītligumā būtu jāizklāsta skaidri un lakoniski⁶. Dalībvalstīm būtu jāpieņem noteikumi par sankcijām, kas piemērojamas par saskaņā ar Direktīvu pieņemto valsts noteikumu pārkāpumiem, un jānodrošina to īstenošana. Visām sankcijām vajadzētu būt efektīvām, samērīgām un preventīvām⁷.

3. Direktīvas 2008/48 1. pantā noteikts, ka tās mērķis ir saskaņot dažus dalībvalstu normatīvo aktu un administratīvo procedūru aspektus saistībā ar līgumiem, kas attiecas uz patēriņa kredītu.

4. Saskaņā ar Direktīvas 2008/48 2. pantu to piemēro kredītligumiem, ja vien tie nav tieši izslēgti no tās darbības jomas.

5. Lietā ir nozīmīgas šādas 3. pantā iekļautas definīcijas:

“a) “patērētājs” ir fiziska persona, kura darījumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas nav saistīti ar šīs personas amatu, nodarbošanos vai profesiju;

b) “kreditors” ir fiziska vai juridiska persona, kas piešķir vai apsola piešķirt kredītu saskaņā ar savu amatu, nodarbošanos vai profesiju;

c) “kredītligums” ir līgums, ar ko kreditors piešķir vai apsola piešķirt patērētājam kredītu atlikta maksājuma, aizdevuma vai citas tamlīdzīgas finansiālas vienošanās veidā; izņemot līgumus par ilglaicīgu pakalpojumu sniegšanu vai tāda paša veida preču piegādi, ja patērētājs maksā par šādiem pakalpojumiem vai precēm līguma noteikumu darbības laikā, maksājot pa daļām;

[..]

m) “pastāvīgs informācijas nesējs” ir jebkurš instruments, kas dod iespēju patērētājam uzglabāt informāciju, kas adresēta personīgi viņam, tā, lai tā būtu pieejama turpmākai atsaucei par laika posmu, kurš atbilst informācijas mērķiem un kurš ļauj neizmainītā veidā pavairot uzglabāto informāciju;

[..].”

6. Informācija un prakse pirms kredītliguma noslēgšanas ir ietvertas II nodaļā. Šīs nodaļas 5. panta 1. punktā norādīts, ka pirms līguma noslēgšanas sniedzamajai informācijai jābūt papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju⁸.

7. Pienākums sniegt patērētājiem informāciju papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju ir atkārtots arī vairākos citos Direktīvas 2008/48 noteikumos⁹.

8. Direktīvas 2008/48 10. panta 1. punktā noteikts:

“Kredītligumus sagatavo papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju.

4 — Preambulas 19. apsvērums.

5 — Preambulas 30. apsvērums.

6 — Preambulas 31. apsvērums.

7 — Preambulas 47. apsvērums.

8 — Skat. arī II pielikumu ar nosaukumu “Eiropas patēriņa kredīta standartinformācija”.

9 — Šie noteikumi ir attiecīgi saistīti ar: kredītligumiem pārtēriņa iespējas veidā (6. un 12. pants), aizņēmuma likmi (11. panta 1. punkts), beztermiņa kredītligumiem (13. panta 1. un 2. punkts), atteikuma tiesībām (14. panta 3. punkta a) apakšpunkts), pārsniegšanu (18. panta 1. un 2. punkts) un dažiem kredīta starpnieku pienākumiem pret patērētājiem (21. panta b) apakšpunkts).

Visas līgumslēdzējas puses saņem kredītīguma eksemplāru. Šis pants neskar nekādus valsts noteikumus attiecībā uz kredītīgumu noslēgšanas spēkā esamību, kas atbilst Kopienas tiesību aktiem.”

9. Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā ietverts 22 elementu saraksts, kas kredītīgumā skaidri un lakoniski ir jānorāda (turpmāk tekstā – “obligātā informācija”). Šis saraksts ietver *inter alia*:

- “h) patērētāja veicamo maksājumu apjomu, skaitu un biežumu un – attiecīgā gadījumā – kārtību, kādā maksājumus novirzīs dažādu nesamaksāto maksājumu samaksai, kuriem piemēro dažādas aizņēmuma likmes;
- i) tāda kredītīguma gadījumā, kurā ir noteikta kapitāla atmaksa noteiktā termiņā, patērētāja tiesības jebkurā brīdī kredītīguma darbības laikā pēc pieprasījuma un bez maksas saņemt konta izrakstu ar amortizācijas tabulu.

Amortizācijas tabulā norāda veicamos maksājumus un šādu summu maksāšanas periodus un noteikumus; tabulā ietver katra kredīta atmaksas maksājuma atšifrējumu, lai būtu redzama kapitāla amortizācija, procenti, kas aprēķināti, pamatojoties uz aizņēmuma likmi, un – attiecīgā gadījumā – papildu izmaksas; ja procentu likme nav fiksēta vai ja saskaņā ar kredītīgumu var mainīt papildu izmaksas, amortizācijas tabulā skaidri un lakoniski min faktu, ka tabulas dati ir derīgi tikai līdz nākamajai aizņēmuma likmes maiņai vai saskaņā ar kredītīgumu veiktajai papildu izmaksu maiņai;

[..].”

10. Direktīvas 2008/48 10. panta 3. punktā noteikts: “Šā panta 2. punkta i) apakšpunktā minētajā gadījumā kreditors jebkurā brīdī kredītīguma darbības laikā bez maksas izsniedz patērētājam konta izrakstu amortizācijas tabulas veidā”.

11. Direktīvas 2008/48 22. pantā noteikts, ka, ciktāl šajā direktīvā iekļauti saskaņoti noteikumi, dalībvalstis savos tiesību aktos nedrīkst saglabāt vai ieviest noteikumus, kas atšķiras no šajā direktīvā paredzētajiem.

12. Saskaņā ar 23. pantu dalībvalstīm jāparedz efektīvas, samērīgas un preventīvas sankcijas, kas piemērojamas par valsts noteikumu, kuri pieņemti saskaņā ar šo direktīvu, pārkāpumiem.

Direktīva 97/7/EK

13. Direktīvā 97/7/EK¹⁰ iekļauti noteikumi, kas paredzēti, lai aizsargātu patērētājus, noslēdzot distances līgumu. Minētās direktīvas 4. pantā patērētājam ir jāsniedz noteikta informācija, pirms noslēgt jebkuru distances līgumu¹¹, bet 5. panta nosaukums ir “Informācijas rakstisks apstiprinājums” un tā 1. punkts ir formulēts šādi:

“Līguma izpildes laikā patērētājam ir laikus jāsaņem 4. panta 1. punkta a) līdz f) apakšpunktā norādītās informācijas rakstisks apstiprinājums vai apstiprinājums ar citu viņam pieejamu pastāvīgu informācijas nesēju, vai arī, vēlākais, preču piegādes brīdī, ja līgums neattiecas uz precēm, kas jāpiegādā trešām personām, ja vien šī informācija patērētājam jau nav sniegta rakstiski vai ar citu viņam pieejamu pastāvīgu informācijas nesēju pirms līguma noslēgšanas.

10 — Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 20. maija Direktīva par patērētāju aizsardzību saistībā ar distances līgumiem (OV 1997, L 144, 19. lpp.) (turpmāk tekstā – “Direktīva par tālpārdošanu”). Minētā direktīva ir atcelta un aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Direktīvu 2011/83/ES par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EEK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EEK (OV 2011, L 304, 64. lpp.).

11 — 4. pantā minētais informācijas loks jo īpaši attiecas uz piegādātāja personību, preču vai pakalpojuma raksturojumu, cenu, piegādes izmaksām un maksāšanas kārtību, atteikuma tiesību pastāvēšanu.

[..]”¹².

Valsts tiesību akti

14. Saskaņā ar Slovākijas Civillkodeksu¹³ juridisks akts rakstveidā ir spēkā tikai tad, ja to ir parakstījusi(-šas) persona(-s), kurai(-ām) tas ir saistošs¹⁴. Ja juridisks akts nav izpildīts tādā formā, kādu prasa likums (vai pušu vienošanās), tas nav spēkā.

15. Saskaņā ar Slovākijas Komerckodeksu¹⁵ organizācijas vispārējos komercnosacījumus var iekļaut kredītligumā kā daļu no šī līguma, paredzot uz tiem atsauci.

16. Patēriņa kredītligumam ir jābūt rakstiskā formā, un katrai līguma pusei ir jāsaņem vismaz viens eksemplārs vai nu papīra formā, vai nostiprinātai uz cita pastāvīga informācijas nesēja¹⁶. Patēriņa kredītligumā ir jāietver *inter alia* aizdevuma atmaksai veicamo maksājumu, procentu un citu izmaksu apmērs, skaits un termiņi un attiecīgā gadījumā kārtība, kādā maksājumi tiek novirzīti dažādu nesamaksāto maksājumu samaksai, kuriem piemēro dažādas aizņēmuma likmes¹⁷. Patērētājiem ir tiesības pieprasīt konta izrakstu ar amortizācijas tabulu (ja kapitāls ir amortizēts)¹⁸ jebkurā brīdī kredītliguma darbības laikā¹⁹.

17. Tiek uzskatīts, ka ne par vienu kredītu nav jāmaksā procenti un nav jāsedz izmaksas, ja kredītligums nav noslēgts rakstiskā formā un tajā nav ietverti elementi, kas pieprasīti saskaņā ar Likumu par patēriņa kredītu²⁰.

Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

18. 2011. gada 29. jūnijā prasītāja pamatlietā *Home Credit Slovakia, a.s.* (turpmāk tekstā – “aizdevēja”) noslēdza patēriņa kredītligumu ar atbildētāju *Klára Bíróová* (turpmāk tekstā – “aizņēmēja”), izmantojot drukātu veidlapu, kas aizpildāma rakstiski. Aizņēmēja saņēma EUR 700 kredītu, piekrirot atmaksāt kopējo summu EUR 1 087,56 ar 36 ikmēneša maksājumiem EUR 32,50 apmērā pēc kredīta izsniegšanas.

19. Aizņēmēja parakstīja kredītligumu, apstiprinot, ka bija saņēmusi kredīta noteikumus, ka viņa tiem piekrita un atzina tos par sev saistošiem. Kredītligumam bija pievienoti “Sabiedrības *Home Credit Slovakia, a.s.* kredītligumu nosacījumi – kredīts skaidrā naudā” (turpmāk tekstā – “vispārīgie komercnosacījumi”), apzīmēti ar kodu ISH111 katras lapaspuses augšējā stūrī. Aizņēmēja ar parakstu uz kredītliguma apstiprināja, ka bija saņēmusi vispārīgos komercnosacījumus, ka viņa tiem piekrita, ka visi šie noteikumi bija saprotami un ka viņa atzina tos par sev saistošiem. Vispārīgo komercnosacījumu tekstu nebija parakstījusi ne aizdevēja, ne aizņēmēja. Šajos nosacījumos norādīts *inter alia*, ka aizņēmējai ir pienākums pienācīgi un laikus atmaksāt piešķirto kredītu, periodiski veicot ikmēneša maksājumus, kuru skaits, apmērs un termiņš ir noteikti līgumā. Aizņēmējai ir tiesības bez papildu

12 — Direktīvas 2011/83 (kas aizstāj Direktīvu 97/7) 7. pantā noteikta prasība, ka informācija jāsniedz “[..] papīra formā vai, ja patērētājs tam piekrirot, uz kāda cita pastāvīga informācijas nesēja”.

13 — *Občiansky zákonník Zákon č. 40/1964 Zb.* (Likums Nr. 40/1964, kurā vēlāk izdarīti grozījumi).

14 — Slovākijas Civillkodeksa 40. panta 3. punkts.

15 — *Obchodný zákonník* (Likums Nr. 513/1991 (*zákon č. 513/1991 Zb.*), ar vēlāk izdarītajiem grozījumiem). Skat. Slovākijas Komerckodeksa 273. punktu.

16 — *Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebitelských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitelov a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (Likums Nr. 129/2010 par patēriņa kredītu un citiem kredītiem un aizdevumiem patērētājiem un ar ko groza atsevišķus likumus (turpmāk tekstā – “Likums par patēriņa kredītu”). Skat. Likuma par patēriņa kredītu 9. pantu.

17 — Likuma par patēriņa kredītu 9. panta 2. punkta k) apakšpunkts.

18 — Saprotu, ka “amortizācija” šajā kontekstā attiecas uz parāda samazināšanu, izmantojot periodiskus pamatparāda un procentu maksājumus.

19 — Likuma par patēriņa kredītu 9. panta 2. punkta l) apakšpunkts.

20 — Likuma par patēriņa kredītu 11. pants.

izmaksām jebkurā līguma spēkā esamības laikposma brīdī pieprasīt konta izrakstu ar amortizācijas tabulu, kurā ir norādīti veicamie maksājumi, to atmaksas termiņš un nosacījumi, tostarp katra maksājuma sadalījums, norādot aizdevuma, procentu un attiecīgajā gadījumā arī papildu izmaksu amortizāciju.

20. Kredīta nosacījumos nav ietverti ne detalizētāki noteikumi par aizdevuma procentu aprēķinu, ne arī noteikumi, kuros būtu precizēta ikmēneša maksājuma daļa (EUR 32,50), kas tiek izmantota procentu un izmaksu segšanai, un daļa, kura tiek izmantota piešķirtā aizdevuma atmaksai (amortizācija).

21. Aizņēmēja veica tikai divus maksājumus saskaņā ar līgumu. Aizdevēja 2012. gada 26. aprīlī pieprasīja atmaksāt pilnīgi visu paredzēto kredīta summu: i) attiecīgo aizdevumu; ii) procentus; iii) nokavējuma procentus; iv) līgumsodu par saistību nepildīšanu. Aizņēmēja neveica nevienu maksājumu. Aizdevēja tad uzsāka tiesvedību par EUR 1155,52 un nokavējuma procentiem, kas aprēķināmi saskaņā ar likmi 0,024 % dienā par summu EUR 778,34 apmērā, sākot no 2014. gada 11. februāra līdz atlikušā parāda samaksas dienai.

22. Iesniedzējtiesa paskaidro, ka saskaņā ar valsts noteikumiem patērīna kredītlīgumam ir jābūt rakstveidā un tajā jāietver zināma informācija, kas attiecas uz *inter alia* aizdevuma atmaksai veicamo maksājumu, procentu un citu izmaksu apmēru, skaitu un termiņiem, un attiecīgā gadījumā informācija par amortizāciju²¹. Kredītlīgums, kuru nav parakstījušas puses, neatbilst valsts noteikumiem un tādējādi nav spēkā²². Pamatlietā minētā informācija (daļa no obligātās informācijas) ir iekļauta neparakstītos vispārīgos komercnosacījumos. Tādējādi rodas jautājums, vai 2011. gada 29. jūnijā noslēgtais patērīna kredītlīgums ir spēkā. Ņemot to vērā, iesniedzējtiesa lūdz sniegt prejudiciālu nolēmumu par septiņiem jautājumiem, kas varbūt ir vieglāk saprotami kopsavilkuma veidā:

“Pirmais un otrais jautājums

- Ko nozīmē izteiciens “papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju” Direktīvas 2008/48 10. panta 1. punktā, lasot kopā ar 3. panta m) punktu? – Vai šis izteiciens aptver tikai līguma pušu parakstīto fizisko dokumentu? – Vai šajā dokumentā jāiekļauj obligātā informācija, kas noteikta 10. panta 2. punktā? – Vai Direktīvas 2008/48 10. panta 1. punkta prasībām atbilst tas, ja obligātā informācija ir atsevišķā dokumentā, piemēram, vispārīgajos komercnosacījumos, kuru nav parakstījušas kredītlīguma puses, bet kredītlīgumā ir atsauces uz šo dokumentu?
- Kādā mērā Direktīvā 2008/48 pilnībā saskaņoti noteikumi attiecībā uz kredītlīgumā iekļaujamo informāciju 10. panta 1. un 2. punkta izpratnē tādējādi, ka šīs normas nepieļauj tādus valsts noteikumus: i) kuros pieprasīts, lai obligātā informācija būtu ietverta vienā vienotā dokumentā, ko ir parakstījušas kredītlīguma puses, vai ii) kuru izpratnē kredītlīgumam nav atzītas pilnīgas tiesiskās sekas tāpēc, ka daļa no obligātās informācijas ir ietverta atsevišķā dokumentā, piemēram, vispārīgajos komercnosacījumos?

Trešais un ceturtais jautājums

- Vai “maksājumu biežums” Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta h) apakšpunktā nozīmē, ka aizdevējam kredītlīgumā ir jānorāda konkrēts datums, kurā ir jāveic katrs maksājums, vai ir pietiekami norādīt, kad jāveic katrs maksājums, atsaucoties uz objektīvi nosakāmiem parametriem? – Ja tā, vai šī informācija var būt ietverta atsevišķā dokumentā, uz kuru kredītlīgumā ir atsauce, piemēram, “vispārīgajos komercnosacījumos”, kuru nav parakstījušas puses?

21 — Skat. iepriekš 14. un 15. punktu.

22 — Skat. iepriekš 17. punktu.

Piektais un sestais jautājums

- Vai Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkta h) apakšpunkts kopā ar i) apakšpunktu ir interpretējami tādējādi, ka amortizācijas tabulai nav jābūt iekļautai kredītligumā par noteiktu laikposmu, kad aizdevuma atmaksa tiek veikta, veicot atsevišķus maksājumus, un ka šādu informāciju tā vietā aizdevēja var sniegt aizņēmējai pēc pieprasījuma? Vai aizdevējai jāsniedz amortizācijas tabula kredītligumā no šī liguma sākuma datuma, un vai aizņēmējai ir tiesības arī pieprasīt amortizācijas tabulu kredītliguma termiņa laikā, norādot maksājumu grafiku no šāda pieprasījuma datuma? Vai Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkta h) apakšpunktā noteiktās informācijas prasības ir pilnīgi saskaņotas atbilstoši 22. panta 1. punktam tā, ka dalībvalstīm tiek liegts pieprasīt, ka amortizācijas tabula ir jāiekļauj kredītligumā?

Septītais jautājums

- Ja aizdevējs nesniedz lielāko daļu no informācijas, kas noteikta Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā, vai saskaņā ar valsts tiesību aktiem noteiktā sankcija, ka kredītligumu uzskata par bezprocentu un bez maksas (tas nozīmē, ka aizņēmējai ir pienākums atmaksāt tikai pamatsummu), ir samērīga minētās direktīvas 1. un 23. panta izpratnē?”

23. Rakstveida apsvērumus ir iesniegušas Vācijas un Slovākijas valdības, kā arī Eiropas Komisija. 2016. gada 24. februāra tiesas sēdē Slovākijas Republika un Komisija sniedza mutvārdu apsvērumus.

Vērtējums

Pirmais un otrais jautājums – pakāpe, kādā saskaņotas formalitātes, kas saistītas ar patēriņa kredītliguma noslēgšanu

24. Reglamentējošās metodes informācijas sniegšanai patērētājiem ir balstītas uz principu, ka labi informēts patērētājs var labāk izvēlēties visizdevīgāko kredīta piedāvājumu, un ar tām ir paredzēts nodrošināt arī to, ka patērētājs ir informēts par tiesībām un pienākumiem saskaņā ar patēriņa kredītligumu. Lai sasniegtu šos mērķus, sniegtā informācija nedrīkst būt īslaicīgi izmantojama – tai drīzāk ir jāpaliek ilgstoši pieejamai patērētājam.

25. Ņemot to vērā, Direktīvas 2008/48 3. panta m) punktā termins “pastāvīgs informācijas nesējs” ir definēts kā “jebkurš instruments, kas dod iespēju patērētājam uzglabāt informāciju, kas adresēta personīgi viņam, tā, lai tā būtu pieejama turpmākai atsaucei par laika posmu, kurš atbilst informācijas mērķiem un kurš ļauj neizmainītā veidā pavairot uzglabāto informāciju”. Tomēr nav definēti vārdi “papīra formā”. Tādēļ šie vārdi ir jāinterpretē saskaņā ar to ierasto nozīmi ikdienas valodā, ņemot vērā arī tiesiskā regulējuma kontekstu un Direktīvas īstenojamos mērķus²³.

26. Saistībā ar 10. panta 1. punktu vārdi “papīra formā” attiecas uz datu nesēju, kurā kredītligums ir sastādīts un iedots patērētājam. No vārdiem “vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju” netieši izriet, ka “papīra formā” tiek uzskatīta par īpaša veida pastāvīgu informācijas nesēju vai līdzekļiem, ar kādiem kredītligumu paziņo patērētājam Direktīvas 2008/48 izpratnē. 10. panta 1. punkta otrajā daļā noteikts, ka visas ligumslēdzējas puses saņem kredītliguma eksemplāru. Tas arī liecina, ka 10. panta 1. punkts attiecas uz informācijas nesēju, uz kura šis ligums ir padarīts pieejams patērētājam.

23 — Skat. 2012. gada 5. jūlija spriedumu *Content Services*, C-49/11, EU:C:2012:419, 32. punkts.

27. Kredītīgumam papīra formā ir šādas īpašības, kas atbilst Direktīvas 2008/48 3. panta m) apakšpunkta prasībām (“pastāvīga informācijas nesēja” definīcijai). Tas ļauj patērētājam uzglabāt informāciju, kas adresēta personīgi viņam, un nodrošināt, ka kredītīguma saturs netiek mainīts, un šī informācija ir pieejama pietiekamu laikposmu. Tas atbilst patērētāju augsta līmeņa aizsardzības panākšanai, jo īpaši nodrošinot, ka patērētājs ir informēts par savām tiesībām un pienākumiem saskaņā ar kredītīgumu.

28. Tāda pati pieeja atspoguļota citos Direktīvas 2008/48 noteikumos par patērētāju tiesībām saņemt informāciju, kas attiecas uz kredītīgumu²⁴.

29. Tādējādi prasība, ka kredītīgums jā sastāda papīra formā, nozīmē, ka tam jābūt arī rakstiskam – tas atbilst 10. panta 1. punkta prasības sagatavot kredītīgumu papīra formā parastajai nozīmei.

30. Iesniedzējtiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norāda (un to apstiprināja Slovākijas valdība un Komisija), ka 10. panta 1. punkta tulkojumā slovāku valodā “papīra formā” ir izteikts kā “*písomne*”, ko angļu valodā burtiski tulko kā “rakstiski”. Tomēr šķiet, ka izvēlētie vārdi var atspoguļot prasību saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ka dokuments jāparaksta līgumslēdzējām pusēm, un tie nav precīzs ekvivalents vārdiem “papīra formā”, kas tiek izmantoti Direktīvas 2008/48 tulkojumos dažās citās valodās²⁵.

31. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru gadījumā, ja Eiropas Savienības tiesību normas teksts dažādu valodu versijās atšķiras, attiecīgā norma ir jāinterpretē saistībā ar tā tiesiskā regulējuma vispārējo struktūru un mērķi, kurā šī norma ietilpst²⁶.

32. 10. panta 1. punkta kontekstā izteiciens “papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju” ir Eiropas Savienības tiesību jēdziens, tāpēc tam ir jābūt vienāda nozīmei visās dalībvalstīs. No iepriekš minētā 24. un 26. punkta izriet, ka šie vārdi attiecas uz veidu, kādā kredītīgums tiek izsniegts patērētājam.

33. Varu piebilst, ka jēdziens “rakstiski” ir ticis interpretēts kā sinonīms “papīra formā” Direktīvas par tālpārdošanu 5. panta 1. punkta kontekstā²⁷. Spriedumā *Content Services* Tiesa izvērtēja, vai ar tādu komercdarbību, ka tāda veida kā minētās direktīvas 4. panta 1. punktā noteiktā informācija, kas sniedzama pirms līguma noslēgšanas, tiek padarīta pieejama patērētājiem tikai ar hipersaites uz interneta vietni palīdzību, attiecīgais uzņēmums ievēro prasību nodrošināt, ka patērētājs ir saņēmis obligātās informācijas rakstisku apstiprinājumu. Tiesa uzskatīja, ka vārdi “rakstiski” ir alternatīva vārdiem uz “cita pastāvīga informācijas nesēja”²⁸.

34. Tādējādi, lai gan Direktīvas slovāku valodā versijā ir atsauce uz 10. panta 1. punktā paredzēto pienākumu sagatavot kredītīgumu “rakstiski”, nevis “papīra formā”, uzskatu, ka šiem diviem izteicieniem šīs tiesību normas izpratnē ir vienāda nozīme.

35. Termins “kredītīgums” ir definēts Direktīvas 2008/48 3. panta c) punktā. No 10. panta 2. punkta tiešā formulējuma izriet, ka tajā norādītā informācija jāiekļauj jebkurā kredītīgumā. Lai gan šai informācijai un kredītīgumam nav obligāti jābūt ietvertiem vienā dokumentā, jebkuram līgumam tomēr jābūt noformētam uz papīra vai cita pastāvīga informācijas nesēja, lai ievērotu 10. panta 1. punktu.

24 — Skat. iepriekš 7. punktu un 9. zemsvītras piezīmi.

25 — Piemēram, angļu un franču valodas versijās. Skat. tālāk 34. punktu.

26 — 2008. gada 3. aprīļa spriedums *Endendijk*, C-187/07, EU:C:2008:197, 22. līdz 24. punkts.

27 — Skat. iepriekš 13. punktu.

28 — Skat. 2012. gada 5. jūlija spriedumu *Content Services*, EU:C:2012:419, 39. līdz 42. punkts. Komisijas sākotnējā 2002. gada 11. septembra priekšlikumā (COM(2002) 443, galīgā redakcija; OV 2002, C 331E, 200. lpp.) par nākamā Direktīvu 2008/48 norādīts, ka definīcija “pastāvīgs informācijas nesējs” ir tā pati, kas izmantota Direktīvā par tālpārdošanu, skat. iepriekš 13. punktu.

36. Šo viedokli nostiprina Direktīvas 2008/48 sistēma. Informācija, kas sniedzama pirms līguma noslēgšanas un kas reglamentēta saskaņā ar 5. pantu, nav jāsniedz tajā pašā dokumentā, kurā ietverts piedāvājums (5. panta 1. punkts). Šī informācija tiek sniegta atsevišķā dokumentā – “Eiropas patēriņa kredīta standartinformācija”²⁹. Tāpēc ar Direktīvas 2008/48 tiesību sistēmu nav pretrunā obligātās informācijas sniegšana dokumentā atsevišķi no paša kredītlīguma.

37. Nekas 10. pantā nenorāda uz to, ka kredītlīgums ir jāparaksta pusēm vai ka tam jāveido vienots dokuments³⁰. Vārdi, kuros norādīts, ka 10. pants “neskar nekādus valsts noteikumus attiecībā uz kredītlīgumu noslēgšanas spēkā esamību”, interpretējot kopā ar 30. apsvērumu, kurā norādīts, ka Direktīva 2008/48 nereglamentē līgumtiesību jautājumus, kas attiecas uz kredītlīgumu spēkā esamību, liecina, ka šajā normā netiek reglamentēti jautājumi, kas attiecas uz līguma noslēgšanas formalitātēm.

38. Strīdīgs jautājums ir tas, cik lielā mērā dalībvalstis saglabā rīcības brīvību saglabāt vai ieviest valsts noteikumus, kas saistīti ar patēriņa kredītlīgumiem. Grūti precīzi noteikt, kur saskaņotajos noteikumos izslēgta šāda rīcības brīvība, tomēr tieši tas ir jautājums, par kuru iesniedzējtiesa lūdz padomu.

39. No Direktīvas 2008/48 22. panta 1. punkta, interpretējot to saskaņā ar 9. un 10. apsvērumu, izriet, ka šajā direktīvā paredzēta pilnīga saskaņošana attiecībā uz kredītlīgumiem, kas ietilpst tās darbības jomā. Tādējādi dalībvalstīm attiecībā uz *saskaņotajiem* jautājumiem ir atļauts saglabāt vai ieviest tikai tādus valsts noteikumus, kādi paredzēti Direktīvā 2008/48³¹.

40. Tomēr no Direktīvas 2008/48 1. panta ir skaidrs, ka šajā direktīvā saskaņoti tikai *noteikti* dalībvalstu noteikumu *aspekti* par patēriņa kredītlīgumiem. Ja nav notikusi saskaņošana, tad dalībvalstīm vēl arvien ir tiesības saglabāt vai ieviest valsts noteikumus.

41. Šajā lietā nav strīda, ka pamatlietā izskatāmais kredītlīgums ietilpst Direktīvas 2008/48 darbības jomā. Tādēļ jānosaka saskaņošanas apjoms atbilstoši Eiropas Savienības noteikumiem.

42. No Direktīvas 2008/48 10. panta 1. un 2. punkta formulējuma izriet, ka šajā direktīvā saskaņots kredītlīgumos iekļaujamās informācijas veids. Visi šajā normā minētie 22 elementi ir jāsniedz patērētājam kredītlīgumā. Direktīvā 2008/48 noteikts, kā 10. panta 2. punktā minētā informācija jāsniedz (papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju), un paredzēts, ka tā jānorāda “[..] skaidri un lakoniski [..]”.

43. Lai gan ir taisnība, ka Eiropas Savienības tiesību aktos noteiktas oficiālas prasības citās nozarēs, piemēram, attiecībā uz Eiropas maksājuma rīkojumu³², šādi jautājumi par ar līgumu slēgšanu saistītām formalitātēm neietilpst Direktīvas 2008/48 darbības jomā. Tādējādi Direktīvā 2008/48 nav saskaņots tas, vai kredītlīgums ir parakstīts un vai obligātā informācija un noteikumi, saskaņā ar kuriem ir piešķirts kredīts, ir ietverti vienā dokumentā.

29 — Direktīvas 2008/48 II pielikums.

30 — Vienīgā atsauce uz parakstu Direktīvā 2008/48 ir preambulas 37. apsvērumā par klienta parakstu uz saistītajiem kredītlīgumiem. Tomēr šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav saistīts ar šādu līgumu un tādējādi preambulas 37. apsvērumam šeit nav nozīmes.

31 — Skat. 2012. gada 12. jūlija spriedumu *SC Volksbank România*, C-602/10, EU:C:2012:443, 38. punkts. Uz minētajā lietā izskatāmo kredītlīgumu neattiecas Direktīvas 2008/48 darbības joma.

32 — Skat., piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Regulas (EK) Nr. 1896/2006, ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru (OV 2006, L 399, 1. lpp.), 7. panta 5. un 6. punktu. Šīs regulas mērķis ir *inter alia* vienkāršot, paātrināt un samazināt tiesāšanās izdevumus pārrobežu lietās attiecībā uz neapstrīdētiem finanšu prasījumiem.

44. Precīzā nostāja saskaņā ar Slovākijas tiesību aktiem nav pilnīgi skaidra. No vienas puses, Slovākijas Civilt kodeksā norādīts, ka juridisks akts rakstveidā ir spēkā tikai tad, ja to ir parakstījusi(-šas) persona(-s), kurai(-ām) tas ir saistošs³³. No otras puses, šķiet, ka Slovākijas Komerckodeksā atļauts organizācijas vispārīgos komercnosacījumus iekšējas atsauces veidā iekļaut kredītligumā kā daļu no šī liguma³⁴. Likumā par patēriņa kredītu paredzēts, kas obligāti ir jāiekļauj patēriņa kredītligumā³⁵. Taču Tiesai nav precīzi zināma šo valsts dažādo tiesību normu mijiedarbība.

45. Iesniedzējtiesas lēmumā minētie fakti norāda, ka pašā kredītligumā (kuru aizņēmēja parakstīja) bija ietverti noteikti šīs Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā norādītās obligātās informācijas elementi. Aizdevējas vispārīgos komercnosacījumus, kuros šķiet iekļauti daži (varbūt ne visi) pārējie obligātās informācijas elementi, *nebija* parakstījusi aizņēmēja un aizdevēja. Nav skaidrs, vai (un, ja jā, tad cik daudz) parakstītajā kredītligumā aizņēmējas uzmanība bija pievērsta tam, kur tieši vispārīgajos komercnosacījumos bija atrodami obligātās informācijas elementi, kas nebija iekļauti parakstītajā kredītligumā.

46. Tāpēc, mēģinot palīdzēt Tiesai piedāvāt norādījumus valsts tiesai, mana pieeja šai problēmai ir šāda.

47. Pirmkārt, vai ar Direktīvu 2008/48 būtu aizliegts valsts noteikums, kurā pieprasīts visu obligāto informāciju sniegt rakstveidā vienā vienotā parakstītā dokumentā?

48. Manuprāt, atbilde uz šo jautājumu ir noliedzoša. Obligātā informācija būtu papīra formā un visa būtu sniegta patērētājam, tātad atbilstoši 10. panta 1. un 2. punkta prasībām. Patērētāja uzmanību būtu viegli pievērst visai vajadzīgajai informācijai, lai tas varētu izdarīt informētu izvēli, ja šī informācija atrastos vienā vienotā dokumentā. Tāpēc šāda prasība valsts tiesību aktos sekmētu šīs direktīvas mērķa sasniegšanu – nodrošināt augstu patērētāju aizsardzības līmeni un, manuprāt, netraucētu sasniegt citu šīs direktīvas mērķi, proti, vienotā tirgus veicināšanu³⁶. Lai gan Direktīvā 2008/48 nav ietverta *prasība*, ka visai obligātajai informācijai jābūt vienā vienotā parakstītā dokumentā, tajā nav aizliegts šāds pasākums.

49. Tas tomēr nenozīmē, ka dalībvalstis var pilnīgi brīvi noteikt papildu formalitātes patēriņa kredītliguma slēgšanai. Apskatīsim vienu piemēru: tiesas sēdē Tiesa uzdeva jautājumu, vai būtu pieņemami uzstāt, ka ikvienu patēriņa kredītligumu abām pusēm būtu jāparaksta notāra klātbūtnē. Šāda kārtība tiešām varētu uzlabot patērētāju aizsardzību. Tomēr tā tiktu būtiski izmainīts līdzsvars starp abiem direktīvas mērķiem – augsts patērētāju aizsardzības līmenis un kopējā tirgus darbības veicināšana, kas acīmredzami kaitētu pēdējam no minētajiem. Tas liktu abām pusēm (tomēr droši vien galvenokārt tiktu apgrūtināti aizdevēji) ievērot formalitātes, kuru rezultātā rastos ievērojami lielāki izdevumi. Tas varētu kaitēt arī aizdevējiem, kuri atrodas citā dalībvalstī, nevis tajā dalībvalstī, kurā atrodas patērētājs. Šā iemesla dēļ jāuzskata, ka uz šādu prasību neattiecas rīcības brīvības rezerve, kāda vēl arvien ir dalībvalstīm, formulējot valsts tiesību aktu prasības par šādu ligumu noslēgšanu.

50. Otrkārt, vai Direktīvai 2008/48 būtu pretrunā valsts tiesību norma, kurā atļauts obligātās informācijas elementus papīra formā sniegt aizdevējas vispārīgajos komercnosacījumos, nevis (parakstītajā) patēriņa kredītligumā?

33 — Skat. iepriekš 14. punktu.

34 — Skat. iepriekš 15. punktu.

35 — Skat. iepriekš 16. punktu.

36 — Skat. Direktīvas 2008/48 preambulas 8. un 9. apsvērumu.

51. Manuprāt, atbilde uz šo jautājumu atkal ir noraidoša, *ievērojot dažus papildu nosacījumus*. Tāpat kā iepriekš, obligātā informācija būtu papīra formā un visa būtu sniegta patērētājam (kaut arī sadalīta divos dokumentos), tādējādi vēl arvien atbilstoši 10. panta 1. un 2. punkta prasībām. Tiktāl viss būtu labi. Tomēr, ja informācija ir sadalīta divos dokumentos, tad pastāv acīmredzams risks, ka patērētājam faktiski nebūs iespējams laikus veikt pilnīgu un uz informāciju balstītu novērtējumu par viņam piedāvāto darījumu, kā paredzēts Direktīvā 2008/48.

52. Tāpēc jāuzskata, ka *vismaz šādiem papildu nosacījumiem* būtu jābūt noteiktiem ar valsts tiesību aktiem, lai šāda kārtība būtu pieņemama: i) atsevišķi dokumenti, kuros kopā būtu ietverta visa obligātā informācija, būtu jāsniedz patērētājam vienlaikus un *pirms* līguma noslēgšanas (lai ļautu patērētājam izvērtēt piedāvāto līgumu, pirms piekrist uzņemties tajā noteiktās saistības); ii) pašā kredītlīgumā būtu jāiekļauj skaidras un precīzas atsauces uz pareizajām noteiktajām aizdevēja vispārīgo komercnosacījumu sadaļām, tādējādi ļaujot patērētājam noteikt, kur tieši atrast katru no obligātās informācijas elementiem, kas nav iekļauti kredītlīgumā³⁷; iii) būtu jābūt dažiem drošiem pierādījumiem, ka patērētājam faktiski laikus (un katrā ziņā pirms patēriņa kredītlīguma noslēgšanas) ir sniegta visa obligātā informācija.

53. Vienīgi iesniedzējtiesa spriež par faktiskajiem apstākļiem un ir kompetenta interpretēt valsts tiesību aktu darbību. Tādēļ iesniedzējtiesai ir jāvērtē, vai valsts noteikumi atbilst šiem norādījumiem un vai tādējādi tie nav pretrunā Direktīvai 2008/48.

54. Tādēļ secinu, ka vārdi “papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju” Direktīvas 2008/48 10. pantā attiecas gan uz pušu noslēgtā kredītlīguma noteikumiem, gan Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā minētajiem informācijas elementiem, kas veido daļu no kredītlīguma. 10. pantā netiek pieprasīts, ka kredītlīgums ir jāparaksta pusēm vai ka 10. panta 2. punktā minētā informācija jāsniedz vienā dokumentā. Ar Direktīvu 2008/48 nav aizliegta valsts tiesību norma, ar kuru ir pieprasīts visu obligāto informāciju sniegt rakstveidā vienā, parakstītā dokumentā. Ar Direktīvu 2008/48 tāpat nav aizliegta valsts tiesību norma, ar kuru ir atļauts obligātās informācijas elementus sniegt papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju aizdevējas vispārīgajos komercnosacījumos, nevis (parakstītā) patēriņa kredītlīgumā, ar nosacījumu, ka ir vismaz šādi apstākļi: i) atsevišķi dokumenti, kuros ietverta obligātā informācija, jāsniedz patērētājam vienlaikus un pirms līguma noslēgšanas; ii) kredītlīgumā jāiekļauj skaidras un precīzas atsauces uz obligāto informāciju, kā arī jānorāda, kur tā atrodama aizdevējas vispārīgajos komercnosacījumos; iii) aizdevējai jāspēj pierādīt, ka tā ir sniegusi obligāto informāciju patērētājam pirms līguma noslēgšanas. Valsts tiesas ziņā ir izvērtēt, vai valsts noteikumi atbilst šiem nosacījumiem un vai tādēļ tie nav pretrunā Direktīvai 2008/48.

Trešais un ceturtais jautājums – obligātā informācija par maksājumu biežumu (10. panta 2. punkta h) apakšpunkts)

55. Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta h) apakšpunktā noteikts, ka “patērētāja veicamo maksājumu” apjoms, skaits un biežums ir patērētājam sniedzamās obligātās informācijas elements. Tajā nav noteikts, ka kredītlīgumā jānorāda katrs datums, kurā jāveic maksājums. Informācija, kas jāsniedz patērētājiem pirms līguma noslēgšanas (5. pants), zināmā mērā pārklājas ar informāciju, kas jāsniedz līguma noslēgšanas laikā (10. pants)³⁸. Tas atbilst patērētāju aizsardzības mērķim

37 — Par plaša spektra “vispārēju nosacījumu”, ar ko mēģināts izslēgt likumā noteikto atbildību par zaudējumu atlīdzību par personisku kaitējumu, kas parādīts uz paziņojumu dēļa autostāvvietā un šķietami “iekļauts” stāvvietas izmantošanas līgumā ar dažiem vārdiem sīkā drukā uz automāta izsniegtās kvīts, lords Denings [*Lord Denning*] reiz teica, ka tas bija “tik plašs un tik kaitīgs tiesībām, ka tiesai tas nebūtu jāuzskata par saistošu nevienam, kura uzmanība tam nav piesaistīta visizteiktākajā veidā [...]”. Lai pietiekami brīdinātu, tas būtu jādrukā ar sarkanu tinti un ar sarkanu roku norādot uz to – vai kaut ko tikpat biedējošu”: *Thornton pret Shoe Lane Parking Ltd (C.A.)* [1971] 2 Q.B. 163, 170. lpp. C-D, *Lord Denning M. R.* Šis tiesneša domas ir iepriecinājušas Anglijas tiesību studentu turpmākās paaudzes. Tas ir arī augstākā mērā pamatots novērojums attiecībā uz nepieciešamību nodrošināt, ka līguma vājākās puses uzmanība tiek pievērsta svarīgiem nosacījumiem, kas būs tai saistoši, ja tā noslēgs šo līgumu.

38 — Skat. COM(2002) 443, galīgā redakcija, 16. lpp.

Direktīvā 2008/48. Patērētājam ir jāzina, kad ir kredīta atmaksas termiņš. Tomēr šis mērķis ir sasniegts, ja aizdevēja izmanto objektīvi noskaidrojamus kritērijus. Acīmredzama metode ir atsaukties uz kalendāru un izmantot tādu formulējumu, kā ierosina iesniedzējtiesa – piemēram, “ikmēneša maksājumi ir jāveic vēlākais līdz katra kalendārā mēneša 15. datumam”.

56. No likumdošanas vēstures redzams, ka pienākums norādīt maksājumu summu, skaitu un biežumu vai datumus pirmo reizi tika ieviests ar Direktīvu 90/88/EEK³⁹, ar kuru tas tika iekļauts Direktīvas 87/102/EEK⁴⁰ 4. panta 2. punkta c) apakšpunktā. Kreditoriem bija tieši ļauts izvēlēties – norādīt vai nu maksājumu skaitu un biežumu, vai datumus. Neuzskatu, ka ar pašreizējo formulējumu kaut kā ir ieviesta (jauna) obligāta prasība norādīt datumus.

57. Tāpēc secinu, ka ar terminu “maksājumu biežums” Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta h) apakšpunktā aizdevējai netiek pieprasīts norādīt precīzu datumu, kurā jāveic katrs kredītliguma maksājums.

Piektais un sestais jautājums – obligātā informācija par amortizācijas tabulu (10. panta 2. punkta i) apakšpunkts)

58. Ja pamatsumma ir samazināta saskaņā ar noteikta termiņa kredītligumu, tad patērētājam pēc pieprasījuma jebkurā laikā bez maksas visā kredītliguma darbības termiņā ir tiesības saņemt konta izrakstu ar amortizācijas tabulu. Iesniedzējtiesa vēlas uzzināt, vai šāda tabula arī ir jāiekļauj pušu noslēgtajā kredītligumā.

59. Manuprāt, tā nav jāiekļauj.

60. [Direktīvas 2008/48] 10. panta 2. punkta i) apakšpunktā saskaņoti dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu noteikti aspekti attiecībā uz prasību sniegt amortizācijas tabulu un šādas tabulas saturu. Tādējādi pilnībā saskaņoti ir noteikumi par to, kad šo tabulu var pieprasīt, un tajā iekļaujamo informāciju.

61. No 10. panta 2. punkta i) apakšpunkta redakcijas izriet, ka patērētājam ir tiesības pieprasīt amortizācijas tabulu jebkurā brīdī visā kredītliguma darbības laikā. Ja aizdevējiem būtu pienākums nodrošināt tabulu tikai tad, kad kredītligums ir noslēgts, tad vārdi “[..] patērētāja tiesības *jebkurā brīdī kredītliguma darbības laikā* pēc pieprasījuma un bez maksas saņemt konta izrakstu ar amortizācijas tabulu” kļūtu lieki un tā rezultātā patērētāja tiesības būtu daudz mazāk noderīgas. Kreditēšanas liguma darbības sākumā nodrošinātā amortizācijas tabula nav daudz kas vairāk kā nodomu deklarācija par to, kas notiks. Tā nepalīdz patērētājam saprast, kā viņš tiek galā ar kredīta atmaksu. Šai nolūkā viņam vajag lūgt atjaunināt tabulu.

62. Šī interpretācija ir apstiprināta ar 10. panta 3. punktu kopsakarā ar 10. panta 2. punkta i) apakšpunktu, kas norāda, ka aizdevējs sniedz aizņēmējam atjauninātu amortizācijas tabulu pēc aizņēmēja pieprasījuma.

39 — Padomes 1990. gada 22. februāra Direktīva, ar ko groza Direktīvu 87/102/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu (OV 1990, L 61, 14. lpp.).

40 — Padomes 1986. gada 22. decembra Direktīva par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu (OV 1987, L 42, 48. lpp.).

63. Tāpēc secinu, ka Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta i) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka amortizācijas tabula ir jānodrošina, ja tas saistīts ar kredītliguma uz noteiktu termiņu aizdevuma atmaksu un patērētājs ir pieprasījis amortizācijas tabulu. Ja nav šo divu nosacījumu, tad aizdevējiem nav pienākuma sniegt šādu informāciju saskaņā ar Direktīvu 2008/48. Tomēr nevar uzskatīt, ka tāda valsts tiesību norma, ar kuru paredzēts nodrošināt papildu tabulu kredītliguma darbības sākumā, apdraud kādu no Direktīvas 2008/48 mērķiem. Tāpēc neuzskatu, ka dalībvalstīm tiek liegts ieviest noteikumu, ar kuru aizdevējiem tiek noteikts pienākums to darīt.

Septītais jautājums – valsts sankcijas samērīgums

64. Iesniedzējtiesas pēdējā jautājumā būtībā vaicāts, vai Likuma par patēriņa kredītu 11. pants, kas nosaka sankcijas par Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā (transponēts ar Likumu par patēriņa kredītu) minētā aizdevēja informācijas norādīšanas pienākuma pārkāpumu, paredzot, ka par piešķirto patēriņa kredītu nav jāmaksā procenti un nav jāsedz izmaksas⁴¹ (tā, ka aizņēmējam ir tikai jāatmaksā kapitāls), atbilst samērīguma kritērijam Direktīvas 2008/48 23. pantā.

65. Jautājums ir uzdots ļoti vispārīgi un abstrakti. Tas zināmā mērā ir nenovēršams. Valsts tiesa vēl nav saņēmusi nepieciešamos Tiesas norādījumus, lai varētu izlemt, vai ir ievērotas kredītliguma saturu reglamentējošā Direktīvas 2008/48 10. panta prasības, kas atbilstoši transponētas valsts tiesību aktos. Un, ja nav pārkāpti valsts noteikumi, ar kuriem transponētas šīs obligātās prasības, tad nav vajadzīgs piemērot sankcijas. Tomēr šis jautājums nepārprotami nav hipotētisks un nav nebūtisks tiesvedības iznākumam valsts tiesā. Ja valsts tiesa nolemj, ka pārkāpums ir noticis, tai būs jāpiemēro “efektīvas, samērīgas un preventīvas” sankcijas.

66. Direktīvas 23. pantā noteikts, ka sankciju sistēmai, kas piemērojama, ja pārkāpti valsts noteikumi, kuros noteikta kredītligumos iekļaujamā obligātā informācija, jābūt efektīvai, samērīgai un preventīvai. Dalībvalstīm jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu šo sankciju īstenošanu. Ievērojot minētos ierobežojumus, sankciju izvēle paliek dalībvalstu ziņā⁴². Tiesa ir arī nospriedusi, ka sankciju stingrībai jāatbilst pārkāpumu, kas ar tām tiek sodīti, smagumam un it īpaši jānodrošina īsti preventīva ietekme, tajā pašā laikā ievērojot vispārējo samērīguma principu⁴³.

67. Valsts tiesas aprakstītās sankcijas rezultātā tiek likvidēta aizdevējas visa no darījuma gūtā peļņa (vai, formulējot nedaudz citādi, ar to aizdevējai tiek likts atteikties no ienākumiem, kurus tā citādi būtu ieguvusi ar aizdoto summu) un tiek pieprasīts, lai aizdevēja sedz izmaksas, kas saistītas ar kredīta apkalpošanu un kapitāla atmaksas iekasēšanu no aizņēmējas. Intuitīvi šķiet loģiski uzskatīt, ka šāda sankcija, iespējams, būs gan efektīva, gan preventīva.

68. Vai šāda sankcija ir samērīga?

69. Šeit Tiesas rīcībā tiešām nav faktisko un tiesisko apstākļu, kas vajadzīgi noderīgas atbildes sniegšanai⁴⁴. Iesniedzējtiesas lēmumā vienīgi teikts (paša septītā jautājuma formulējumā), ka valsts tiesību norma ir tāda, “saskaņā ar kuru apstākļi, ka līgumā *nav lielākās daļas Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punktā prasīto kredītliguma elementu*, izraisa to, ka tiek uzskatīts, ka par piešķirto kredītu nav jāmaksā procenti un izmaksas” (izcēlums pievienots). Tomēr nav skaidrs, ko patiesībā nozīmē “lielākā daļa elementu”, vai arī valsts tiesību aktos daži no Direktīvas 10. panta 2. punktā minētajiem obligātās informācijas 22 elementiem uzskatāmi par kritiski svarīgākiem nekā citi (tā, ka neiekļaušana tekstā ir nopietnāka), vai konkrēti, par cik nopietnu pārkāpumu (smaguma izpratnē) tiek noteiktas sankcijas.

41 — Šajā lūgumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu nav norādīts, tāpēc Tiesa neko vairāk nezina par šīs normas darbības jomu.

42 — Preambulas 47. apsvērums; skat. arī 2014. gada 27. marta spriedumu *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 43. punkts.

43 — Skat. 2014. gada 27. marta spriedumu *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 44. punkts un tajā minētā judikatūra.

44 — Skat. 2014. gada 27. marta spriedumu *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 37. punkts.

70. Tāpēc ierosinu, ka, atbildot uz septīto jautājumu, Tiesai vajadzētu aicināt iesniedzējtiesu izvērtēt, vai katrā konkrētajā gadījumā Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā minētie obligātie informācijas elementi, kas netika iekļauti patēriņa kredītlīgumā, ievērojami apdraudēja patērētāja spēju novērtēt kredīta darījuma noslēgšanas vēlamību, lai noteiktu, vai sankcija, kuras rezultātā aizdevējai tiek pieprasīts atteikties no visiem procentiem un segt visas ar kredītlīgumu saistītās izmaksas, ir samērīga vai arī būtu piemērota vieglāka sankcija.

Secinājumi

71. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uzskatu, ka Tiesai uz *Okresný súd* (rajona tiesas) *Dunajská Streda* (Slovākija) uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild šādi:

- Vārdi “papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju” Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīvas 2008/48/EK par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK 10. pantā attiecas uz informācijas nesēju, kurā kredītlīgums ir sagatavots un izsniegts patērētājam. Šie vārdi aptver gan starp pusēm noslēgtā kredītlīguma noteikumus, gan Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā minētos informācijas elementus, kas veido daļu no kredītlīguma. Ar Direktīvas 2008/48 10. pantu netiek pieprasīts, ka kredītlīgums ir jāparaksta pusēm vai ka 10. panta 2. punktā minētā informācija ir jāsniedz vienā vienotā dokumentā. Ar Direktīvu 2008/48 nav aizliegta valsts tiesību norma, ar kuru ir pieprasīts visu obligāto informāciju sniegt rakstveidā vienā vienotā parakstītā dokumentā. Ar Direktīvu 2008/48 tāpat nav aizliegta valsts tiesību norma, ar kuru ir atļauts obligātās informācijas elementus sniegt papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju aizdevējas vispārīgajos komercnosacījumos, nevis (parakstītā) patēriņa kredītlīgumā, ar nosacījumu, ka ir vismaz šādi apstākļi: i) atsevišķi dokumenti, kuros ietverta obligātā informācija, jāsniedz patērētājam vienlaikus un pirms līguma noslēgšanas; ii) kredītlīgumā jāiekļauj skaidras un precīzas atsauces uz obligāto informāciju, kā arī jānorāda, kur tā atrodama aizdevējas vispārīgajos komercnosacījumos, un iii) aizdevējai jāspēj pierādīt, ka tā ir sniegusi obligāto informāciju patērētājam pirms līguma noslēgšanas. Iesniedzējtiesas ziņā ir izvērtēt, vai valsts noteikumi atbilst šiem nosacījumiem un vai tādēļ tie nav pretrunā Direktīvai 2008/48.
- Ar izteicienu “maksājumu biežums” Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta h) apakšpunktā aizdevējai netiek pieprasīts norādīt precīzu datumu, kurā jāveic katrs kredītlīguma maksājums.
- Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta i) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka amortizācijas tabula ir jānodrošina, ja tas saistīts ar kredītlīguma uz noteiktu laiku kapitāla amortizāciju un patērētājs pieprasa amortizācijas tabulu. Tomēr ar Direktīvu 2008/48 dalībvalstīm nav aizliegts pieprasīt, lai aizdevēji nodrošina papildu amortizācijas tabulu kredītlīguma darbības sākumā.
- Valsts tiesas pienākums ir katrā konkrētajā gadījumā izvērtēt, vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā minētie obligātie informācijas elementi, kas netika iekļauti patēriņa kredītlīgumā, ievērojami apdraudēja patērētāja spēju novērtēt kredīta darījuma noslēgšanas vēlamību, lai noteiktu, vai sankcija, kuras rezultātā aizdevējai tiek pieprasīts atteikties no visiem procentiem un segt visas ar kredītlīgumu saistītās izmaksas, ir samērīga vai arī būtu piemērota vieglāka sankcija.